

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 24 юни 2024 г.

Въз основа на предложения на съдиите от II граждански състав и на членовете на Аналитичното звено (ГК) председателят на Върховния касационен съд е внесъл искане за сезиране на Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС за приемане на тълкувателно решение по следните въпроси:

1. „Подлежи ли на отмяна на основание чл. 303 ГПК актът на районния съд по чл. 51, ал. 2 от Закона за наследството?“

2. „Подлежи ли на обжалване съдебният акт, с който съдът по реда на чл. 51 ЗН е разпоредил вписване в книгата по чл. 49 ЗН на изявлението на призования към наследяване за приемане или отказ от наследство, респективно, че правото му да приеме наследството е изгубено, ако не е отговорил в определения срок?“

Предпоставките по чл. 124, ал. 1, т. 1 ЗСВ за осъществяване на тълкувателна дейност от ОСГК са обосновани с противоречива практика по поставените въпроси, обективизирана в постановени съдебни актове на граждански състави на ВКС и на окръжни съдилища.

По първия въпрос – относно допустимостта на молбите за отмяна на влязлото в сила решение на районния съд по чл. 51, ал. 2 ГПК – е установена противоречива практика, обособена в две групи съдебни актове, застъпващи противоположни тези.

В определение № 50153 от 04.10.2022 г. по гр. д. № 3311/2022 г. на ВКС, II г.о., определение № 60099 от 07.06.2021 г. по гр. д. № 1651/2021 г. на ВКС, II г.о., определение № 279 от 23.02.2023 г. по гр. д. № 501/2023 г. на ВКС, I г.о., се приема, че нормата на чл. 540 ГПК изрично предвижда неприложимост на разпоредбите на чл. 303 – 309 ГПК за актове, издадени в охранителни производства, в какъвто смисъл е и тълкуването, направено с т. 3 и т. 4 от ТР № 7 от 31.07.2017 г. по тълк. д. № 7/2014 г. на ОСГТК на ВКС и с ТР № 6 от 20.05.2022 г. по тълк. д. № 6/2020 г. на ОСГТК на ВКС.

Обратно, в определение № 1152 от 17.05.2023 г. по ч. гр. д. № 1569/2023 г. на ВКС, ГК, I г.о., решение № 113 от 22.10.2015 г. по гр. д. № 2718/2015 г. на ВКС, ГК, II г.о., решение № 29 от 27.02.2019 г. по гр. д. № 3081/2018 г. на ВКС, ГК, II г.о., решение № 66 от 26.05.2022 г. по гр. д. № 4165/2021 г. на ВКС, ГК, I г.о., решение № 189 от 23.11.2023 г. по гр. д. № 501/2023 г. на ВКС, ГК, I г.о., се поддържа виждането, че спецификата на производството по чл. 51 ЗН обуславя извод, че на призования към наследяване, на когото е бил определен срок, за да заяви дали приема наследството или се отказва от него, следва да бъде признато както правото да обжалва решението, с което съдът е разпоредил вписване в особената книга на съда, така и да подаде молба за отмяна на това решение, когато поддържа, че правото му на участие в производството е било нарушено.

По втория въпрос – относно допустимостта на обжалването на съдебния акт, с който съдът по реда на чл. 51 ЗН е разпоредил вписване в книгата по чл. 49 ЗН на изявлението на призования към наследяване за приемане или отказ от наследство, респективно, че правото му да приеме наследството е изгубено, ако не е отговорил в определения срок – в искането са цитирани съдебни актове, постановени от състави на ВКС и на окръжните съдилища Сливен и Велико Търново, в които са обективирани разнопосочни становища.

В определение № 86 от 10.03.2017 г. по ч. гр. д. № 80/2017 г. на ОС – Велико Търново са изложени съображения, че съгласно разпоредбата на чл. 538 ГПК на обжалване подлежи само отказът на съда да издаде искания в рамките на охранителното производство акт, докато определението на съда, с което е постановено вписване, че призованият към наследяване е изгубил правото да приеме наследството, не предоставя наличието на отказ.

В определение № 184 от 02.11.2017 г. по ч. гр. д. № 3684/2017 г. на II г.о. на ВКС и определение № 33 от 15.01.2014 г. по ч. гр. д. № 7693/2013 г. на III г.о. на ВКС е развито становище, че актовете, с които съдът, след като е определил по реда на чл. 51 ЗН срок за приемане на наследство, е разпоредил вписване на приемане или отказ от наследство, респ. че е изгубено правото да се приеме наследството, или е отказал да извърши съответното вписване, не подлежат на обжалване.

С определение от 30.08.2016 г. по ч. гр. д. № 351/2016 г. ОС – Сливен се е произнесъл по частна жалба, подадена против определение № 218 от 27.06.2016 г. по ч. гр. д. № 111/2016 г. по описа на Новозагорския районен съд в частта, с която е вписано на основание на чл. 51, ал. 1 вр. чл. 49, ал. 1 ЗН в особената книга на съда, че наследник е изгубил право да приеме наследство. Прието е, че жалбата е допустима, но неоснователна, тъй като определеният от съда срок е бил достатъчен, а призованото към наследяване лице е било уведомено, включително и за последиците от неподаването на отговор. Въззивният съд следователно е извършил преценка дали определеният срок е бил достатъчен, като е приел, че определянето на срока подлежи на инстанционен контрол, въпреки че искането по чл. 51, ал. 1 ЗН е било разгледано и уважено.

В определение № 449 от 03.10.2016 г. по в. ч. гр. д. № 735/2016 г. на ОС – Велико Търново, както и в определение № 614 от 10.12.2013 г. по ч. гр. д. № 6634/2013 г. на I г.о. на ВКС съответните съдебни състави са приели, че обжалването на актовете, с които съдът е разпоредил или е отказал да разпорежи вписване в книгата по чл. 49 ЗН на изявление за приемане или отказ от наследство, респ. че е изгубено правото да се приеме наследството, при определен по реда на чл. 51 ЗН срок, е допустимо.

Констатираната нееднозначна практика на съдилищата по прилагането на чл. 51 от Закона за наследството обуславя необходимост от упражняване на тълкувателните правомощия на ОСГК на ВКС.

Предвид изложеното и на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ вр. чл. 2.1 и чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува тълкувателно дело № 4/2024 г. по описа на ВКС – Гражданска колегия за приемане на тълкувателно решение по следните въпроси:

1. „Подлежи ли на отмяна на основание чл. 303 ГПК актът на районния съд по чл. 51, ал. 2 от Закона за наследството?“

2. „Подлежи ли на обжалване съдебният акт, с който съдът по реда на чл. 51 от Закона за наследството е разпоредил вписване в книгата по чл. 49 от Закона за наследството на изявлението на призования към наследяване за приемане или отказ от наследство, респективно, че правото му да приеме наследството е изгубено, ако не е отговорил в определения срок?“

II. На основание чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд определям комисия за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав: **съдия Гълъбина Генчева (докладчик) и членове – съдия Светлана Калинова и съдия Ваня Атанасова.**

III. Делото да се докладва на посочената комисия за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд.

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС – секция „Тълкувателни дела“, заедно със сигнал от II граждански състав вх. № А-184 от 29.05.2024 г. и доклад от Аналитично звено (ГК).

ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:

ГАЛИНА ЗАХАРОВА